

Datum
2023-12-12

Diarienummer
Af-2023/0095 9529

Ert diarienummer
S2023/02576

Socialdepartementet
SOU 2023:52

Arbetsförmedlingens remissvar: Betänkandet: Ett stärkt och samlat skydd av välfärdssystemen SOU 2023:52

Arbetsförmedlingen lämnar följande synpunkter.

Sammanfattning

Arbetsförmedlingen är i huvudsak positiv till de förslag som lämnas i utredningen men vill lämna nedanstående kommentarer och medskick.

Arbetsförmedlingens synpunkter

Del 1

Summan för felaktiga utbetalningar sammanblandas med statens kostnad för de felaktiga utbetalningarna

Utredningen sätter felaktigt likhetstecken mellan Ekonomistyrningsverkets (ESV) beräkning av summan för felaktiga utbetalningar och statens kostnad för de felaktiga utbetalningarna (s. 248, 730 - 731). I sin beräkning av kostnader för misstänkta bidragsbrott skriver utredningen att den framräknade summan för felaktiga utbetalningar utgör ett "läckage" ur statskassan vilket är felaktigt då en betydande del av de felaktiga utbetalningarna betalas tillbaka. Läckaget från statskassan är således mindre än summan för de felaktiga utbetalningarna. Denna sammanblandning är viktig att notera då kostnaderna för de felaktiga utbetalningarna kan bedömas utgöra ett viktigt underlag för problemanalysen och förslagen på åtgärder. I sammanhanget ska också framhållas att rapporteringen från ESV inte innehåller någon beräkning av statens slutliga kostnad för de felaktiga

Datum
2023-12-12Diarienummer
Af-2023/0095 9529

utbetalningarna, dvs. det saknas bedömning eller beräkning av hur stor del av felaktiga utbetalningar som faktiskt betalas tillbaka.¹

Det saknas beskrivning och analys av myndigheternas kostnader för arbetet mot felaktiga utbetalningar

Utredningens ger i många delar en relevant lägesbild till underlag för de förslag som lämnas. Samtidigt saknas redovisning och problematisering av aspekter som rör resurser och kostnader för myndigheternas arbete med felaktiga utbetalningar, vilket försvårar analyser av kostnadseffektivitet och vilka prioriteringar som kan vara lämpliga. Exempelvis kan man tänka sig att regelförenkling blir extra relevant för förmåner som är särskilt komplicerade och kostsamma att handlägga och kontrollera.

En aspekt som troligen kan påverka Arbetsförmedlingen är hur risken för en ökning av hot och våld kan påverka myndigheten vid ett eventuellt införande. För att möta denna risk bör särskilda resurser avsättas för detta.

Det finns kopplingar mellan välfärdsbrott och organiserad brottslighet (sidan 118).

Beskrivet i stycket att enligt rapport från polismyndigheten hade 37% av de 8000 individer som beskrivs som nätverskriminella ekonomiskt stöd från Försäkringskassan under 2021. Det rörde sig främst om aktivitetsstöd, sjukpenning och tandvårdsbidrag.

Det är Arbetsförmedlingen som bedömer och beslutar om en individ ska ha ett arbetsmarknadspolitiskt program som berättigar till aktivitetsstöd. Ansökan om aktivitetsstöd ges dock in till och prövas av Försäkringskassan. Försäkringskassan är de som sedan betalar ut ersättningen men det är Arbetsförmedlingen som bedömer och beslutar att en individ ska ha ett arbetsmarknadspolitiskt program och därigenom aktivitetsstöd. Detta är en viktig skillnad om man vill analysera och se om stöden fås på rätt grunder och se på åtgärder om det behövs.

Del 2

Förslaget om att a-kassorna inte ska omfattas av regleringen om att förebygga välfärdsbrott är inte tillräckligt underbyggt

Förslaget om att a-kassorna ska undantas ny reglering för det brottsförebyggande arbetet är inte tillräckligt väl underbyggt (s. 295 – 296). På detta område finns betydande risker för bidragsbrott, exempelvis till följd av samtidigt svartarbete, varför det i grunden bör finnas skäl för en enhetlig ny reglering som omfattar alla relevanta

---

¹ ESV. Omfattningen av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Rapport 2023:22.

Datum
2023-12-12Diarienummer
Af-2023/0095 9529

aktörer och ersättningar. Att IAF ska utöva tillsyn över a-kassornas brottsförebyggande arbete förefaller vidare högst tveksamt om objektet för tillsynen inte är tydligt reglerat, dvs. IAF ska enligt förslaget utöva tillsyn över ett arbete som a-kassorna inte har ett tydligt utpekat ansvar för.

Utbetalningsmyndighetens roll i det brottsförebyggande arbetet?

I texterna om myndigheternas brottsförebyggande uppdrag (s. 266) och om ansvaret för det brottsförebyggande arbetet (285 - 293) saknas en beskrivning och analys av utbetalningsmyndighetens möjliga roll i det brottsförebyggande arbetet. Eftersom det brottsförebyggande arbetet i många delar är sektorsövergripande kan det inte uteslutas att denna myndighet med sitt sektorsövergripande uppdrag skulle kunna få/ha en viktig roll.

Avsnitt 7.6

Det föreslås att samtliga myndigheter som omfattas av bidragsbrottslagen (exkl. kommunerna och a-kassorna) ska skriva fram lägesbilder inklusive åtgärdsplan vartannat år. Syftet är bland annat att få mer stöd i att kunna arbeta brottsförebyggande på ett kunskapsbaserat och strukturerat sätt. Arbetsförmedlingen ser en risk i att tvinga myndigheterna att ta fram lägesbilder på området eftersom det kräver planering, tid och resurser. Vartannat år är kort tid i sammanhanget och utifrån erfarenhet från den myndighetsgemensamma lägesbilden mot organiserad brottslighet (MGL) som tas fram vartannat år ser vi att brottsligheten inte genomgår några större förändringar på den relativt korta tiden. Flera myndigheter (Polisen, Ekobrottsmyndigheten, BRÅ, OB-satsningen, m fl.) skriver redan idag lägesbilder/rapporter som bl. a beskriver nuläge för ekonomisk brottslighet, bidragsbrott, kriminell ekonomi mm (vilket utredarna även lyfter fram). Vår uppfattning är att de lägesbilder som ovan nämnda myndigheter tar fram bör räcka för att kunna arbeta brottsförebyggande på ett kunskapsbaserat och strukturerat sätt. Resultaten från omfattningsstudierna som ska tas fram vart tredje år (förordningen 2021:663 om att säkerställa korrekta utbetalningar från välfärdssystemen) ger också kunskap som myndigheterna kan använda i brottsförebyggande syfte.

Datum
2023-12-12

Diarienummer
Af-2023/0095 9529

DEL 4

Arbetsförmedlingens synpunkter på förslaget om bidragsspärr

Arbetsförmedlingen anser att förslaget med bidragsspärr stärker arbetet mot bidragsbrott och att förslaget innebär en kraftfull reaktion mot fusk och har ett tydligt signalvärde rörande konsekvenserna av att begå bidragsbrott, vilket är positivt.

Arbetsförmedlingen beslutar framför allt om ekonomiska stöd till arbetsgivare där det kan bli aktuellt att neka stöd och bidrag till personer med bidragsspärr. Utöver arbetsgivarstöden betalar Arbetsförmedlingen ut ett antal bidrag till enskilda där det kan bli aktuellt att neka stöd i de fall den arbets sökande har bidragsspärr, såsom reseersättning och resebidrag.

Myndigheten gör bedömningen att spärren kommer att utgöra ett absolut hinder enbart när arbetsgivaren är en enskild firma, om det inte görs några följdändringar som berör detta.

Bedömningen är att det behöver göras ändringar i förordningar om arbetsgivarstöd för att alltid kunna neka arbetsgivare stöd när *företrädaren* för ett företag har gjort sig skyldig till bidragsbrott, även när brottet inte är kopplat till yrkesutövningen (har företrädaren gjort sig skyldig till brott kopplat till yrkesutövningen finns det redan idag en möjlighet att neka stöd). Om en arbets sökande får en bidragsspärr kan arbetsgivaren ändå få stöd för den arbets sökande och denne kan således få en anställning med subvention.

Arbetsförmedlingen ser positivt på inrättandet av ett register över bidragsspärrar men anser att det måste vara smidigt att få ta del av uppgifter ur registret. Uppgifter om bidragsspärr bör vara tillgängliga för myndigheterna per automatik och inte bara lämnas ut på begäran, då det kan handla om ett stort antal förfrågningar som i så fall behöver hanteras manuellt.

Arbetsförmedlingen hoppas att en bidragsspärr ska ha en stor preventiv effekt. Det är en förutsättning för att det ska vara värt att införa systemet då ett införande innebär kostnader i form av IT-utveckling, etc. som kan ses som höga i förhållande till att antalet ärenden med bidragsspärr kan förväntas att bli få.

Arbetsförmedlingen anser att bidragsspärren, i det fall att systemet med administrativa sanktionsavgifter inte införs, även bör omfatta ringa bidragsbrott med en kortare spärrtid.

Datum
2023-12-12

Diarienummer
Af-2023/0095 9529

Vidare vill Arbetsförmedlingen poängtera att många av myndighetens beslut inte kan överklagas, varför t.ex. ett avslag på en begäran om undantag inte alltid kommer att kunna överklagas.

DEL 5

Frågor om kostnadseffektivitet

Flera aspekter som rör kostnadseffektivitet är även relevanta för kapitlet om konsekvenser, speciellt rörande frågor om ekonomi:

- Det saknas beskrivning och analys av myndigheternas befintliga kostnader för arbetet mot felaktiga utbetalningar. Det kan inte uteslutas att ökad prioritering och ökade resurser för ändamålet på ett kostnadseffektivt sätt skulle kunna lösa vissa av de problem som utredningen har att analysera.
- För att beslutande aktörer ska få tid, möjlighet och verktyg är det troligt att resurser måste tillföras då genomförande av förändringar innefattar allt från kompetens till IT-utveckling och bör ha perspektivet av tillförsel initialt men också över tid.
- Föreslagna förändringar kommer att innebära kostnader för IT-utveckling och drift. En del av dessa kostnader finns refererade i betänkandet. De sammantagna kraven på IT-utveckling överskrider de resurser som bedöms stå till förfogande vid myndigheten inför 2024.
- Förutom resursfrågan är det avgörande att det finns förutsättningar för rimlig framförhållning för att få systemstöd, etc. på plats när lagar träder i kraft.

På Arbetsförmedlingens vägnar

Lars Lööv

Peter Thornberg

Beslut i ärendet har fattats av Generaldirektör Lars Lööv. Ärendet har föredragits av verksamhetssamordnare Peter Thornberg.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även ekonomidirektör Annela Yderberg deltagit.

Beslutet fastställs digitalt i diariet och saknar därför namnunderskrifter.